

Kutseõppe kvaliteedi hindamine

Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe käsitlemine kutseõppe õppekavarühmade kvaliteedi hindamisel

Koostanud: Marge Kroonmäe

2024

HAKA
Eesti Hariduse
Kvaliteediagentuur

Kaasrahanastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Sisukord

Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe käsitlemine kutseõppe õppekavariühmade kvaliteedi hindamisel	1
Sissejuhatus	3
Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe aspektid kvaliteedi hindamise läbinud õppekavariühmades 2019-2023 hindamisaruannete põhjal	6
Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus	6
Ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavariühmad	6
Materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) ning tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavariühmad	8
Andmebaaside ja võrgu disain ning haldus; tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs; audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine ning elektroonika ja automaatika õppekavariühmad	9
Mehaanika ja metallitöö; mootorliikurite, laevandus- ja lennundustehnika; transporditeenuste õppekavariühmad	10
Hulgi- ja jaekaubanduse; juhtimise ja halduse; toiduainete töötlemise õppekavariühmad	10
Majandusarvestuse ja maksunduse õppekavariühm	11
Keemiatehnoloogia ja -protsesside; kaevandamise ja rikastamise õppekavariühmad	12
Tallinna Polütehnikum	13
Tallinna Kopli Ametikool	14
Tallinna Tööstushariduskeskus	15
Tallinna Ehituskool	15
Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool	16
Juuksurite Erakool „Maridel“	16
Tallinna Teeninduskool	17
Eesti Massaaži- ja Teraapiakool	19
Tallinna Majanduskool	19
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	20
Kokkuvõte	21
I Hindamistulemusi mõjutanud mittevastavused kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele eesti keele oskuse ja eestikeelse õppe aspektides hindamisotsuste põhjal	21
II Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe peamised tugevused, parendusvaldkonnad ja soovitusel hindamisaruannete põhjal	21
III Kokkuvõtavad näited eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe parendustegevustest hindamise läbinud õppekavariühmades	24
Peamised järeldused ja ettepanekud osapooltele	25

Sissejuhatus

Alates 2019. aastast läbivad kõik kutseõpet pakkuvad õppeasutused (edaspidi koolid) vähemalt kord kuue aasta jooksul kvaliteedi hindamise tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmades.

Tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmade kvaliteedi hindamise nõuded ja korraldus on reguleeritud haridus- ja teadusministri määruses „[Kutseõppe kvaliteedi hindamise tingimused ja kord](#)“ ning Eesti Hariduse Kvaliteediagentuuri (HAKA) dokumendis „[Kutseõppe kvaliteedi hindamise juhend](#)“.

Kutseõppe õppekavarühmade kvaliteedi hindamises on arvestatud põhimõtetega, et:

- kvaliteedi hindamine on kujundav hindamine, mille peamine huvipool ja kasusaaja on kutseõpet läbiviiv õppeasutus;
- rõhutamaks kujundava hindamise iseloomu, ei ole hindamisotsus (järgmise hindamise tähtaeg) seotud õppe läbiviimise õigusega;
- hindamisaruandes välja toodud tugevused, parendusvaldkonnad ja soovitused on esmajoones tagasiside koolile, kuid ka informatsioon selle pidajale ja ühiskonnale laiemalt.

Kutseõppe kvaliteedi hindamisel on hindamise fookus õppetööl. Õppetööd hinnatakse järgmistes valdkondades hindamiskriteeriumide alusel:

1. Õppekavad ja õppekavaarendus:

- 1.1 õppekavaarendus on eesmärgistatud, süsteemne ja juhitud; õppekavasid koostatakse ja arendatakse arvestades õppijate ja tööturu koolitusvajadust;
- 1.2 õpe on kavandatud arvestades õppijate eripäraga, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel.

2. Õppimine ja õpetamine:

- 2.1 õppijate erialavalik on toetatud;
- 2.2 õpikeskkond, sh materjalid, vahendid ja tehnika, toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;
- 2.3 õppekorraldus, sh praktilise töö ja praktikakorraldus, lähtub õppijate ja õppevormide eripärast ja toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;
- 2.4 õppesisu, -metoodika ja hindamine, sh praktilisel töö ja praktilal, lähtub õpiväljunditest;
- 2.5 õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja need on õppijale kättesaadavad.

3. Õpetajad:

- 3.1 õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad, sh praktikud ja pädevad praktikajuhendajad; õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud;
- 3.2 õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavade, õppijate vajadustest ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist.

Vastutus õppe kvaliteedi eest lasub koolil. Regulaarne eneseanalüüs näitab kooli võimekust õppe kvaliteedi taset analüüsida ja õppekavarühmade arengut kujundada. Välise kvaliteedi hindamise eesmärk on toetada õppimiskeskse koolikultuuri arengut,

andes koolile sõltumatut tagasisidet õppeprotsessi kvaliteedi kohta ning soovitusi selle arendamiseks. Samuti on kvaliteedi hindamise eesmärk suurendada kutsehariduse usaldusväarsust, informeerida õppijaid, töömaailma, riiki ning ühiskonda laiemalt kutseõppe vastavusest osapoolte, sh õppekavarühmale vastava majandussektori vajadustele ja ootustele.

Tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmade kvaliteedi hindamise otsused võtab vastu HAKA [kutsehariduse hindamisnõukogu](#) (edaspidi nõukogu). Nõukogu kaalub hindamiskomisjoni poolt välja toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning **otsustab, kas järgmine kvaliteedi hindamine toimub kuue või kolme aasta pärast:**

- Järgmine kvaliteedi hindamine toimub **kuue aasta** pärast juhul, kui kooli õppekavarühmas toimuv õppetöö vastab kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele.
- **Kolme aasta** pärast peab kool tulema õppekavarühmaga kvaliteedi hindamisele juhul, kui nõukogu hinnangul esineb kooli õppekavarühmas õppetöö mittevastavusi õigusaktidele ja kvaliteedi hindamise kriteeriumidele.

Kui nõukogu kaalub kahe hindamisotsuse vahel ning leiab, et teatud tingimuse täitmisel kooli poolt oleks võimalik võtta vastu positiivsem otsus, võib ta sellise otsuse vastu võtta kõrvaltingimusega. Sellisel juhul esitab kool nõukogu määratud kuupäevaks aruande kõrvaltingimuses kirjeldatud puuduse kõrvaldamise kohta.

Kutseõppeasutuse seaduse § 14. *Õppe läbiviimise õiguse kehtetuks tunnistamine ja selle lõppemine* lõike 1 punkti 6 alusel on valdkonna eest vastutaval ministril õigus tunnistada õppe läbiviimise õigus kehtetuks, kui õppekavarühmas ilmnevad olulised mittevastavused hindamiskriteeriumitele, mille kehtestab käesoleva seaduse § 14¹ alusel moodustatud hindamisnõukogu. Seaduse § 14¹ lõige 6 kohustab kutsehariduse hindamisnõukogu otsustama järgmise hindamise tähtaja ning *teavitama Haridus- ja Teadusministeeriumi olulistest mittevastavustest käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud valdkondades.*

Hindamisaruanded ja otsused on avalikud HAKA kodulehel koolide kaupa:

Kutseõppe kvaliteedi hindamised [Kutseõppe kvaliteedi hindamise otsused ja aruanded - HAKA](#).

HAKA on edastanud kõik hindamisotsused ja hindamisaruanded koolidele ning Haridus- ja Teadusministeeriumile (HTM). Seni ei ole HTM ühegi hindamisaruande põhjal pidanud vajalikuks käivitada järelevalvet ja/või algatada õppe läbiviimise õiguse kehtetuks tunnistamist.

Kvaliteedi hindamine lähtub eeldusest, et vastutus hindamisaruandes välja toodud probleemide lahendamise ning pideva parendustegevuse eest lasub koolil. Kvaliteedi hindamise **järehtegevusena** palub HAKA esitada hindamise läbinud koolil üks aasta pärast õppekavarühma kvaliteedi hindamise otsuse vastuvõtmist nõukogule **kirjaliku ülevaate hindamisaruandes esitatud ettepanekute alusel kavandatud ja ellu viidud tegevuste ning nende tulemuste kohta**. Nõukogu arutab parendustegevuste ülevaateid istungitel ja annab igale koolile tagasisidet.

Hindamisnõukogu protokollid, sh nõukogu tagasiside hindamise läbinud õppekavarühmade parendustegevuste ülevaadetele on kättesaadavad HAKA kodulehel [Kutsehariduse hindamisnõukogu istungite protokollid - HAKA](#).

Aastatel 2019-2023 on kutseõppe kvaliteedi hindamise läbinud 215 ehk 86% kõikidest koolide tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmadest.

Ülevaade „Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe aspektid kvaliteedi hindamise läbinud õppekavarühmades 2019-2023 hindamisaruannete põhjal“ on koostatud perioodil september 2023 kuni märts 2024. Ülevaade hõlmab aastatel 2019-2023 kvaliteedi hindamise läbinud ning seisuga märts 2024 parendustegevuste ülevaate esitanud koolide õppekavarühmi.

Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe aspektid kvaliteedi hindamise läbinud õppekavarühmades 2019-2023 hindamisaruannete põhjal

Järgnevalt toome hindamisotsustest ja -aruannetest välja nii kitsaskohad kui ka hea praktika näited eesti keele kui teise keele õppe ja eestikeelse erialaõppe rakendamisel kutseõppeasutustes, kus on vene õppekeelega õppegrupe.

2021. aasta lõpuks olid mitmed neist läbinud kvaliteedi hindamise mitmes õppekavarühmas. Hindamistulemuste aastakokkuvõttes „**Kutseõppe kvaliteedi hindamine 2021: tulemused ja õppetunnid**“ (https://haka.ee/wp-content/uploads/2021_KUKVA-kokkuvote.pdf) tõi HAKA ühe olulise kitsaskohana välja vene keelt emakeelena kõnelevate õppijate kesise eesti keele oskuse, viidates vajadusele *pakkuda täiendavat eesti keele õpet, et aidata lõpetajatel saavutada riigikeele tase, mis tagab nende konkurentsivõime ja võimaldab edasi õppida.*

Enim probleeme seoses õpilaste ja õpetajate ebapiisava eesti keele valdamisega on HAKA komisjonid tuvastanud Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse 2019-2023 kvaliteedi hindamise läbinud õppekavarühmades, mistõttu peame otstarbekaks kajastada selle kooli puhul neid õppekavarühmi eraldi. Vajakajäämisi (küll oluliselt väiksemas mahu) on komisjonid välja toonud ka mõnedes Tallinnas asuvates kutsekoolides, kus on vene õppekeelega õppijaid, mistõttu käsitleme lühidalt ka neid juhtumeid.

Olgu rõhutatud, et kutseõppe õppekavarühmade kvaliteedi hindamisel analüüsitakse hindamisvaldkondade lõikes tervikuna kõiki õppekavarühma kuuluvaid õppekavasid, seega sõltub hindamisaruannetes teema käsitlemise ulatus õppekavarühma kuuluvate õppekavade tasemest ning õppijate sihtrühmast, sh vene emakeelega õppijate õppegruppide ja õpetajate osakaalust õppekavarühmas.

Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus

Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuses on aastatel 2019-2023 hindamise läbinud 20 õppekavarühma, neist **nelja õppekavarühma puhul** ([ehitus ja tsiviilrajatised](#); [elektrienergia ja energeetika](#); [materjalide töötlemine \(klaas, paber, plast, puit\)](#); [tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemine](#)) otsustas hindamiskoogu, et **järgmine kvaliteedi hindamine** nendes õppekavarühmades toimub **kolme aasta pärast**, kuna õppetöö neis vastas vaid osaliselt kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele. Otsuse põhjused ei piirdu loomulikult ainult õppijate ja õpetajate ebapiisava eesti keele oskusega, kuid antud juhul keskendume ainult sellele.

Ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmad

Õppekavarühmade [hindamisaruandes](#) (2020) on komisjon toonud muuhulgas parendusvaldkonnana välja, et **õpilaste eesti keele ebapiisav oskus ei taga konkurentsivõimelisust tööturul**. Komisjon soovitas pakkuda rohkem õppeaineid eesti keeles, mis aitaks õpilastel praktiseerida eesti keelt.

Samuti tõi komisjon välja, et **mõlema õppekavarühma valdava enamuse õpetajate riigikeele oskus ei vasta kehtestatud nõuetele**. Komisjon soovitas toetada jätkuvalt õpetajate riigikeele oskuse arendamist ja teha selleks järjepidevat koostööd, näiteks teatud perioodi jooksul õpetajate vahetuseks üle Eesti teiste kutsekoolidega.

Kutseõppe hindamisnõukogu kaalus 18.02.2021 istungil mõlema õppekavarühma tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning leidis, et ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmades on teiste mittevastavuste hulgas tuvastatavad järgmised mittevastavused kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele:

- Regulatsiooni „Kutseõppe kvaliteedi hindamise juhend“ punkt 7.1 näeb ette, et õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad. Kutseõpetaja kutsestandardite, tase 5-8 kohaselt valdab kutseõpetaja eesti keelt vastavalt keeleseaduse nõuetele. VV määrus „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 8 punkt 6 kehtestab pedagoogidele vähemalt B2-tasemel eesti keele oskuse nõude. Nõukogu hinnangul vastab juhendi punkti 7.1 täitmine ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmades osaliselt nõuetele.

HAKA on edastanud hindamisnõukogu otsused ja protokollid nii koolile kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumile.

Kool esitas veebruaris 2022 **parendustegevuste ülevaate** mõlema õppekavarühma kohta, kus kajastas kavandatud ja ellu viidud parendustegevusi õpilaste ja õpetajate riigikeele oskuse arendamiseks.

- Näiteks tõi kool esile, et on eesti keeles õppimise võimaluste laiendamiseks kavandanud koostööd eestikeelsete üldhariduskoolidega pakkudes kutsevaliku õppekavasid. Kuna eestikeelseid õppureid on regioonis seni vähe, pakub kool ehituse erialade õppegruppides õpet samaaegselt eesti ja vene keeles. Ühe näitena tõi kool ülevaates, et tislari erialal on õppegrupis eriala moodulid/teemad kahes keeles lõimitult. Samas märkis kool, et rakendatud mudel toimib ainult Jõhvi õppekohas, kuna Narvas eesti keeles õppida soovijad puuduvad.
- Elektrienergia ja energeetika õppekavarühma parendustegevuste ülevaates kajastas kool, et õpilaste praktikaaruande koostamine ja praktika kaitsmine toimub eesti keeles. Loodud on eestikeelsed e-kursused Moodle keskkonnas (*elektrotehnika ja elektroonika, elektrimõõtmised, automaatika vahendid jm*) ning praktiliste tööde ülesanded eesti keeles (*elektrikilbi koostetööd, elektrimontaaži tööd, elektrotehnika, elektroonika*). „Noor Meister 2021“ sisetööde elektriiku kutsevõistlusel saavutas kooli õpilane 1. koha ning õpilased osalesid 2022. aasta veebruaris elektroonika kutsevõistlusel, kus kõik materjalid ja ülesanded on eesti keeles.

Hindamisnõukogu tagasiside õppekavarühmade parendustegevuste ülevaatele on kajastatud nõukogu 1.04.2022 protokollis.

Vastavalt hindamisnõukogu 18.02.2021 otsusele viia läbi järgmine kvaliteedi hindamine Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmades kolme (3) aasta pärast, läbivad mõlemad õppekavarühmad järgmise kvaliteedi hindamise 2024 esimesel poolaastal.

Materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) ning tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmad

Nende õppekavarühmade hindamisaruandes (2022) tõi komisjon parendusvaldkondadena välja, et 2022. aasta seisuga ei ole materjalide töötlemise õppekavarühmas ühtegi kvalifikatsioonile vastavat kutseõpetajat (olemasolevatel puudub nõutud eesti keele oskus).

Kooli arengukavas on seatud eesmärk aastaks 2023 eestikeelsele kutseõppele üleminekuks. Õppijad soovivad eesti keelt õppida. Hindamisvestlustes selgus, et Jõhvi õppekohas soovivad õppijad puiduvaldkonnas lisaks venekeelsele õppele õppida eesti keeles, kuid puudub eesti keelt valdav puidu eriala kutseõpetaja. Komisjoni hinnangul ei vasta tulenevalt keeleseadusest ja kutseõpetaja kutsestandardist materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) ja tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmades kutseõpetajate eesti keele oskuse nõuetele. Nõutava eesti keele taseme puudumine õpetajatel pärsib õppekava arendamist ja koostööd teiste kutseõppeasutustega, samuti seab piirangud õppijate valmisolekule eesti keele õppimisel. Hindamiskomisjon leidis, et kool peaks rohkem tähelepanu pöörama olemasolevate õpetajate keeleõppe arendamisele materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) ja tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmades. Komisjon soovitas järgida lõppenud perioodi arengukavas seatud eesmärki eestikeelsele kutseõppele üleminekul ja kavandada reaalsed sammud õppijatele eesti keele õppe võimaldamisel ning õpetajate keeleoskuse ja valmisoleku osas eesti keeles õpetada.

Nõukogu kaalus 01.02.2023 istungil hindamiskomisjoni poolt toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning leidis, et Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse õppekavarühmades materjalide töötlemine (klaas, paber, plast, puit) ja tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemine on teiste mittevastavuste hulgas tuvastatavad järgmised mittevastavused kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele:

- Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse arengukava 2018-2021 peaeesmärgi „Muutunud õpikäsitus“ alaeesmärgina on seatud kooli poolt võimaluste loomine ja tagamine eestikeelsele kutseõppele üleminekuks 2023. aastaks. Peaeesmärgi „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid“ alaeesmärgiks on, et töötajate riigikeele oskus vastab kvalifikatsiooninõuetele. Komisjon toob aruandes esile, et hindamiskülastusel toimunud vestlustel ei leidnud kinnitust materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) õppekavarühma Jõhvi õppekoha kutseõpetaja; tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühma Narva õppekoha grupi- ja praktikajuhendajate ning Jõhvi õppekoha õmbuserialade kutseõpetajate eesti keele oskus. Komisjon tuvastas, et 2022. aasta seisuga ei ole materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) õppekavarühmas ühtegi kvalifikatsioonile vastavat kutseõpetajat ning olemasolevatel puudub nõutud eesti keele oskus. Komisjoni hinnangul ei vasta materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) ja tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmades kutseõpetajate eesti keele oskuse keeleseaduse ja kutseõpetaja kutsestandardi nõuetele.
- Nõukogu hinnangul ei ole kool materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) ja tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmades täitnud arengukavas seatud eesmärgi eestikeelsele kutseõppele üleminekuks aastaks 2023 ja töötajate riigikeele oskuse vastamiseks kvalifikatsiooninõuetele,

mistõttu on nendes õppekavarühmades juhendi punktid 7.1 ja 7.2 täidetud osaliselt.

Kool esitas 01.03.2024 õppekavarühmade **parentustegevuste ülevaate**, kus kajastas kavandatud ja ellu viidud parentustegevusi õpilaste ja õpetajate riigikeele oskuse arendamiseks.

- Uues, 25.08.2023 kinnitatud arengukavas on eestikeelsele õppele ülemineku ühe põhieesmärgina välja toodud. Arenguvestluste raames on koostatud individuaalsed eestikeelsele õppele ülemineku tegevused iga õpetajaga eraldi. Koostatud on iga õpetaja eesti keelele ülemineku tegevusplaan, määratud tähtajad ja vahekontrolli kuupäevad. Plaani täitmist kontrollib õpetaja ja erialade juht/osakonnajuht.
- Kool on loonud praktikakoordinaatori ametikoha. Materjalide töötlemise õppekavarühmas on planeeritud üle Eesti ettevõtete külastused ja kontaktide loomine, nt Fibenol, Plywood, Storaenso. Praktilaettevõtete laiendamine teistesse maakondadesse, sh eestikeelsetesse ettevõtetesse tagab kooli sõnul parema praktikakorralduse ja võimaldab õpilastele eestikeelse praktikakeskkonna pakkumise.
- Materjalide töötlemise õppekavarühmas on 2023/2024 õppeaastaks avaliku konkursiga värvatud kaks õpetajat, kes vastavad kvalifikatsioonile, sh keelenõuetele.
- Materjalide töötlemise õppekavarühmas on soovitud tulemuseks seatud, et kõikidel õppekavadel on tagatud eesti keeles kutseõpe ning lisaks eesti keeles valikkursuste pakkumine gümnaasiumitele ning põhikooli lõpuklassidele.
- Käsitöö ja tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmades osaleti projektis „Moepööre“, mis ühendas moedisaini ja eesti keele õppe.
- Tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmas töötab üks õpetaja, kelle emakeel on eesti keel, ühe õpetaja eesti keele oskus vastab tasemele C1, ühel õpetajal B2 ning kaks õpetajat valmistuvad B2 eksamik.

Hindamisnõukogu tagasiside õppekavarühmade parentustegevuste ülevaatele on kajastatud nõukogu [14.03.2024 protokollis](#).

Andmebaaside ja võrgu disain ning haldus; tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs; audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine ning elektroonika ja automaatika õppekavarühmad

Komisjon toob [hindamisaruandes](#) (2022) esile, et hinnatavates IKT valdkonna õppekavarühmades on õppekeeleks nii eesti kui ka vene keel. Et eesti keelest erineva emakeelega õppijad suudaksid tulevikus leida tööd üle Eesti, **on kool lisanud eestikeelsele õpetamisele ülemineku raames kutsekeskhariduse õppekavadesse valikmoodulid**: eesti keele põhiteadmisi ühtlustav moodul 1. kursusel ja eesti keele õppe täiendav moodul 3. kursusele.

Õppijate kehv eesti keele oskus ilmnes vestlustel, kus osalenud õppijad ei suutnud eesti keeles vestelda. Eesti keele hea valdamise vajalikkust rõhutasid ka tööandjate esindajad vestlustel, sest klientide ja tihti ka kaastöötajatega suhtlemiseks ei piisa piirkonnas vaid vene ja inglise keele oskusest. Hindamiskomisjoni hinnangul vajab õppijate eesti keele oskus kooli poolt suuremat tuge. Komisjon soovitas seetõttu eesti keele õppe kvaliteedi tõstmist, sh vajadusel eesti keele õppemahu suurendamist õppes, et tagada õppijate konkurentsivõime Eesti tööturul.

IKT õppekavarühmade **tugevusena** tõi komisjon välja, et kutseeksamite tulemused ning õppijate ja tööandjate rahulolu näitavad õppetöö kõrget kvaliteeti. Kutseõpetajate toimiv stažeerimine ettevõtetes ning õppekäigud Eesti ettevõtetes ja välismaal toetavad kursis olekut töömaailmas toimuvaga ning õppekavade arendamist.

IKT õppekavarühmade **parentustegevuste ülevaates** kajastas kool, et eesti keele õppe kvaliteedi tõstmiseks on rakendatud eesti keele põhiteadmisi ühtlustav moodul ja eesti keele täiendav õpe. Õpetajate nõustamiseks ja toetamiseks alustas 2023/24 õppeaastal tööd eesti keele meetodik.

Tagasisidet IKT õppekavarühmade parentustegevuste ülevaatele kajastab hindamisnõukogu [07.06.2023 protokoll](#).

Mehaanika ja metallitöö; mootorliikurite, laevandus- ja lennundustehnika; transporditeenuste õppekavarühmad

[Hindamisaruandes](#) (2020) on toodud parentusvaldkonnana, et **õppijate eesti keel teise keelena ja inglise keele oskused on üldiselt väga kasinad ning seetõttu on konkurentsivõime praktilise asumisel ja edaspidi tööturul pärsitud**. Komisjon soovitas tõhustada erialase eesti ja inglise keele õpet, rakendada õppijatele sobivaid keeleõppe meetodeid ja vahendeid, reklaamida õppijatele keeleoskuse vajalikkust näiteks vilistlaste, tööandjate jt õppijatele kohaste arvamusiidrite kaudu.

Parentustegevuste ülevaates tõi kool välja, et mootorliikurite õppekavarühma kutseõpetaja sooritas riigikeele B2 taseme eksami ning kool on seadnud eesmärgiks, et kõigil õppekavarühma õpetajatel oleks keeletase vähemalt B2.

Hulgi- ja jaekaubanduse; juhtimise ja halduse; toiduainete töötlemise õppekavarühmad

[Hindamisaruandes](#) (2022) on käsitletud, et kooli eneseanalüüsi kohaselt motiveeritakse õppekavarühmades eesti keele õppimist ning jälgitakse eesti keele praktiseerimise võimaluste järjekindlat rakendamist. Komisjon tõdes, et muudatust on rakendatud, kuid vestlustel hinnatavate õppekavarühmade vilistlastega selgus, et **eesti keele õpe vajab veel tõhusamat rakendamist**. Täiendusõppe õppekavadest on rakendatud teiste hulgas nt teenindusalane eesti keel, e-poe loomine.

Komisjon **soovitas** hinnatavates õppekavarühmades erialase eesti keele omandamiseks **vormistada ja koostada praktikaaruanne eesti keeles**, siinjuures tõlkida esimese praktika praktikaülesanded enne teist praktikat eesti keele tundides ja/või lõimitult nt klienditeeninduse tundides. Samuti soovitas komisjon eesti keele oskuse parandamiseks hinnatavates õppekavarühmades **lõimida praktika ja eesti keele õpe**, võimaldades õppijatel **sooritada praktikat üle Eesti** ja ühe võimalusena kasutada praktika kestel õpilaste majutuseks teiste kutsehariduskeskuste õpilaskodusid.

Parentustegevuste ülevaates kajastas kool, et õppekavarühmades on toimunud teenindusalase eesti keele (3*60 tundi) täiendusõppe kursused. Kaubanduse õppekavarühma lõpetajad on sooritanud edukalt kutseeksami, kus praktiline osa sooritatakse eesti keeles. Aastatel 2017-2022 oli keskmine sooritus 91%. Õppekava „Klienditeenindaja kaubanduses“ põhimoodulites on lõimitud eesti keele tunnid. Erialane terminoloogia õpetatakse eesti keeles, vajaliku dokumentatsiooni (nt arvete) täitmine toimub eesti keeles. Valikmoodulina pakub kool 4 EKAPi mahus erialase eesti keele moodulit. Praktika dokumentatsiooni vormistamine, praktikapäeviku täitmine ja praktikaaruande ning esitluse koostamine toimub eesti keeles. Lõpetajad sooritavad

kutseeksami praktilise osa (klienditeeninduse situatsioon) eesti keeles. Parendustegevuste mõju saab hinnata pärast kaheaastase õppe lõppemist.

Väikeettevõtja erialal toimub õppimine täies mahus eesti keeles. Ärikorralduse spetsialisti eriala õppekavasse on lisatud uuendatud moodulid, nt valikõpinguna erialane eesti keel (4 EKAP); klienditeeninduse korraldamine (põhiõpingud 14 EKAP), avalik esinemine (valikõpingud, 4 EKAP), projektijuhtimine (valikõpingud, 4 EKAP), mis osaliselt õpitakse eesti keeles.

Kutseõpetajatele toimus lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK) koolitus 2023. aastal. Kaks uut õpetajat asusid tööle septembris 2022. Nad õpivad Tallinna Ülikoolis koolitusel "Kutseõpetaja kohanemisaasta – esmane kutsepedagoogiline ettevalmistus" 14.10.2022 - 12.05.2023.

Juhtimise ja halduse õppekavarühma vene emakeelega õpetajate riigikeele oskuse tõstmiseks C1 tasemele õppisid õpetajad eesti keele kursustel ja osalesid eesti keele klubi tegevustes ning kavas on sooritada C1 eksam. Praktikamoodulis on planeeritud praktikaaruande koostamise tunnid, mida viivad läbi eesti keele õpetajad. Tundide raames koostavad õppijad praktikaaruanded ja kontrollivad praktikapäevikute sissekandeid kasutades korrektset erialast terminoloogiat eesti keeles. Põhiõpingute moodulites kasutatavad juhendid ja tehnoloogilised kaardid on eesti keeles. Valikainena on rakendatud eesti keele põhiteadmisi ühtlustav moodul. Kutseeksami eesti keeles sooritajate osakaal on kasvanud, nt 2022. a 75 lõpetajast sooritas kutseeksami eesti keeles 7 lõpetajat.

Kutsekeskhariduse õppekavadel õppetööd alustavatele õppijatele on kavas korraldada enne kooli algust „Suvelaager“, kus õppijad tutvuvad kooliga, sh õppekorralduseeskirjaga ning testitakse nende eesti keele taset. Oodatav tulemus on, et kutsekeskhariduse õppekavade lõpetajad sooritavad kutseeksami 100% eesti keeles ning kutseõppe, sh 3. taseme õppekavade lõpetajatest kutseeksami eesti keeles sooritajate osakaal tõuseb igal aastal vähemalt 25%.

Hindamisnõukogu tagasiside õppekavarühmade parendustegevuste ülevaatele on kajastatud [01.03.2023 protokollis](#).

Majandusarvestuse ja maksunduse õppekavarühm

Õppekavarühma [hindamisaruandes](#) (2021) soovitas hindamiskomisjon õppekava arendamisel **pöörata rohkem tähelepanu keele-, eriti riigikeele oskusele**. Lõpetajate keeleoskuse, eeskätt riigikeele oskuse paranemine õppijate üldise toimetuleku ja konkurentsivõime tõstmiseks on välja toodud ühe eesmärgina ka kooli arengukavas, kuid **konkreetsed tegevusi õppekvarühmas planeeritud ei ole**. Komisjon soovitas kaaluda **vene õppekeelega rühmas täiendava eesti keele õppe pakkumist**, et aidata neil saavutada eesti keele tase, mis võimaldaks Eesti tööturul hakkama saada ja vajadusel ka edasi õppida. **Keeleoskuse arendamise vajadus on olemas ka eesti õppekeelega rühmas**, kus puudulik eesti keele oskus on vestlustel saadud info põhjal sageli takistuseks õppe edukal lõpetamisel.

Arenguvõimalusena soovitas komisjon luua Jõhvi õppegrupis õppijakesksete õppemeetodite ning paaris- ja rühmatöö rakendamise abil võimalused erineva keeleoskustasemega õpilaste vastastikuseks toetamiseks ja suhtluspädevuse arendamiseks. Samuti võiks keeleprobleemidest ülesaamisele kaasa aidata koostöö Narva õpperühmaga, kus vene õppekeelega rühm kasutab eestikeelset terminoloogiat ja raamatupidamisprogrammi, kuid kelle riigikeele oskus vajaks samuti arendamist.

Õpikogemuse jagamine, koos ja üksteiselt õppimine ka erinevate kursuste õpilaste puhul, nt projektide raames toetaks mõlemas rühmas keeleprobleemidega toime tulemist.

Õpetajate hindamisvaldkonna all märkis komisjon, et õppekavarühma eneseanalüüsis välja toodud parendusvaldkond ja -tegevus on vene emakeelega õpetajate riigikeele viimine C1-tasemele ja selleks keelekursuste korraldamine, mida ka tehakse (B2- ja C1-taseme kursused). Eneseanalüüsi põhjal oli õpetajate koolituskavasse planeeritud stažeerimine eestikeelses töökeskkonnas või teises kutsekoolis, mida komisjon hindas igati asjakohaseks. Pandeemia tõttu jäi paraku õpetaja stažeerimine Haapsalu Kutsehariduskeskuses ära.

Komisjoni hinnangul ei olnud õppekavarühmas seni ära kasutatud kahe erineva õppekeelega õppekoha potentsiaali olla stažeerimise kohaks teise emakeelega õpetajatele. Komisjon **soovitas kaaluda võimalusi tihedamaks koostööks Narva ja Jõhvi õppekoha vahel**, et pakkuda võimalusi ka keeleoskuse arendamiseks.

Õppekavarühma **parendustegevuste ülevaates** kajastas kool, et raamatupidaja eriala õppekavasse on lisatud eesti keele ja/või võõrkeele omandamist toetavad valikõpingud. Kool tõi ülevaates esile, et kahe viimase aasta võrdluses on suurenenud õpilaste osakaal, kes sooritavad kutseeksami eesti keeles. Kool toetab jätkuvalt töötajate osalemist eesti keele kursustel.

Hindamisnõukogu tagasisidet parendustegevustele kajastab [29.09.2022 protokoll](#).

Keemiatehnoloogia ja -protsesside; kaevandamise ja rikastamise õppekavarühmad

[Hindamisaruandes](#) (2023) märgib komisjon, et hinnatavates õppekavarühmades toimub kogu õppetöö vene keeles.

Õppijad on praktiliselt kõik mitte-eestikeelsetest peredest. Suur osa neist valib eriala peretraditsioonist ning nad teavad erialade sisu ning tulevikuperspektiivi. Üks vilistlane nimetas õppima asumise põhjuseks ka eesti keele mitteoskamisest tulenevat valikute vähesust.

Hindamisvestlustel olid enamik intervjueeritavaid suutelised vestlema eesti keeles, nt 11-st mitte-eesti emakeelega töötajast kaheksa vestlesid komisjoniga eesti keeles vabalt.

Valmisolekut õppekavarühma õppekavasid eesti keeles rakendada ei ole suuresti ka sisseastujate ebapiisava keeleoskuse tõttu. Küll aga tundis komisjon kooli entusiasmi arenguks. Näiteks õpilased tegid ettepaneku luua kooli territooriumid (näiteks kohvik), kus peab rääkima vaid eesti keelt. Ka vilistlased soovitasid rohkem keeleõppega tegeleda. Kool on selleks samme ka astunud, näiteks on suurendatud eesti keele tundide arvu.

Arenguvõimalusena **soovitas** komisjon koolil **moodustada laborandi eriala õppesse eestikeelne õpperühm ning reklaamida seda laiemalt kogu Eestis.** Koolil oleks potentsiaali avada õppegrupe ka riigi teistes piirkondades. Nii paraneks õpetajate keeleoskus, suureneb kooli suutlikkus õpetada ka Ida-Virumaa õppijat eesti keeles, kuna keemiatehnoloogia spetsialistide järele on nõudlus kogu riigis ja õpetajad on valmis tehnoloogi ja laborandi õppekavasid laiendama muudele valdkondadele ning õpetama Eesti teistes regioonides.

Õpilased mõistavad eesti keele oskuse vajalikkust. Õpilaste eesti keele oskuse, edasiõppimise ja karjäärivõimaluste toetamiseks **soovitas** komisjon koolil **taaselustada projektid, mille raames õppisid Ida-Virumaa KHK õppijad erinevaid õpimoduleid teistes Eesti kutseõppeasutustes.**

Kool esitab keemiatehnoloogia ja -protsesside ning kaevandamise ja rikastamise õppekavarühmade parendustegevuste ülevaate jaanuaris 2025.

HAKA on edastanud Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse kõikide kvaliteedi hindamise läbinud õppekavarühmade hindamisotsused ja hindamisnõukogu protokollid nii koolile kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumile koheselt peale protokollide allkirjastamist.

Tallinna Polütehnikum

Tallinna Polütehnikumi õppekavarühmade audiovisuaalsed tehnikad ja meedia tootmine; andmebaaside ja võrgu disain ning haldus; tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs; elektrienergia ja energeetika; elektroonika ja automaatika [hindamisaruandes](#) (2021) on käsitletud eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe aspektid.

Õppekavade ja õppekavaarenduse valdkonnas analüüsis komisjon, et õpilastega ja üldainete õpetajatega toimunud vestlusel selgus, et **venekeelsetel õpperühmadel on eesti keele õppe maht liiga väike**. Seda kinnitasid ka kooli arengukava tulemusaruandes väljatoodud viimaste aastate rahulolu-uuringu tulemused, kus õpilaste rahulolu riigikeeleõppe korralduse ja tasemega koolis on hinnatud 5-palli süsteemis alla 3,4. Komisjon soovitas kaaluda **eesti keele õppe mahu tõstmist venekeelsetele õpperühmadele**, et tagada neile vajalik eesti keele tase Eesti tööturul hakkamasaamiseks ja edasiõppimiseks.

Tugevusena tõi komisjon elektrienergia ja energeetika ning elektroonika ja automaatika õppekavarühmade puhul, et **valikmoodulid** sisetööde elektriku õppekavades **on spetsiifilise valikuga ning lisatud õppekavasse kindlal eesmärgil**: vene keel (eesti õppekeele rühmadele) – valdkonna ettevõtetes tuleb kasuks kolme suhtluskeele (eesti, inglise, vene) valdamine. **Vene õppekeele rühmadel on valikmoodulites samas mahus eesti keele (riigikeele) õpet**. Erialane võõrkeel on lisatud valikmoodulitesse eesmärgiga suurendada erialase keele oskust, mis puudutab ennekõike erialast suhtlust ja dokumentatsiooni lugemise/tõlgendamise oskust.

Õpilaste toetamiseks on lisaks rühmajuhendajatele kooli tugisüsteemis ka kaks sotsiaalpedagoogi, kelle ülesanne on toetada õpilasi, sh vene emakeelega õpilasi.

Komisjoni hinnangul **vääris esile tõstmist** kooli tegelemine **üldõpingute lõimimisega erialaõpingutesse**. Tähelepanu keskmes on olnud füüsika ja matemaatika, kuid ka keeled (eesti keel emakeelena ja riigikeelena, inglise keel ja mõningal määral ka vene keel).

Eesti keelest erineva emakeelega õpetajate eesti keele oskuse arendamiseks alustati 2022.a keeleklubiga, kus eesti keele õpetaja juhendamisel on võimalus harjutada eesti vestluskeelt.

Parendustegevuste ülevaates tõi kool näite, et juunis 2022 kavandati **seminar eesti keele kui teise keele õpetajatele**, kus keskse teemana oli eesti keele õpetamise metoodika rakendamine õpilastele, kes on õppinud eesti keelt 9 aastat (eelduslik B1 tase) kuni uussisserändajateni, kes alustavad õppimist eesti koolides. Samuti planeeriti koostööseminar inglise keele õpetajatele.

2022.a alustas koolis **eesti keelest erineva emakeelega õpetajate** eesti keele oskuse täiendamiseks **keeleklubi**, kus õpetajad saavad eesti keele õpetaja juhendamisel harjutada eesti vestlus- ja kõnekeelt suunitlusega parendada nende eesti keele suulisi oskusi.

Tallinna Kopli Ametikool

Tallinna Kopli Ametikooli käsitöö õppekavarühma [hindamisaruandes](#) (2021) tõi komisjon esile, et eesti keele õpetajad kasutavad eesti keele tundides erialamaterjale, ent komisjoni hinnangul **tuleks eesti keele lõimitust erialatundidesse suurendada**, kuna läbiviidud vestlustes ilmnis, et osa **vene emakeelega õppijate eesti keele oskus on nõrk kui mitte lausa olematu**.

Kooli õpetajad peavad oskama nii eesti kui ka vene keelt. Suur osa õppijatest on vene emakeelega, mistõttu tuleb neile **eestikeelsed õppematerjalid üle selgitada vene keeles**, et toetada õppija arusaamist õpetatavast ning **ennetada tema väljalangevust õpiraskuste tõttu**.

Erialaõpetajad on loonud kakskeelseid õppematerjale, et toetada vene emakeelega õppijate edasijõudmist õppetöös. Samuti on **eesti keele õpetajad loonud õppematerjale, et anda õppijatele enam just erialast keeleoskust**.

Komisjon tõdes, et õpetajad ja kooli meeskond teevad palju tööd, et tuge vajavaid õppijaid toetada, ent aasta-aastalt tuleb erivajadustega õppijaid juurde. Seetõttu on õpetajal väga keeruline viia läbi tundi klassiruumis, kus on koos tuge vajavad õppijad, eesti ja vene emakeelega õppijad ning õppijad, kes on distantsõppel.

Venekeelsetele õppijatele toimus ESF PRÕM keeleõppe meetme vahendusel **eesti keele õppimiseks keelekohvik**.

Koduteeninduse õppekavarühma [hindamisaruandes](#) (2021) on märgitud, et puhastusteenindaja abilise, tase 2 õppekaval toimus õppetöö nii eesti kui vene keeles. Õppijad kinnitasid, et poole aasta jooksul **on paranenud vene emakeelt rääkivate noorte eesti keele oskus ja eesti emakeelega noorte vene keele oskus**.

Ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmade [hindamisaruandes](#) (2021) on kajastatud, et kool on leidnud võimalused täiendavaks eesti keele õppe pakkumiseks õpilastele **eesti keele täiendava õppe valikmooduli kaudu**. Alates 2020/21 õppeaastast on kutsekeskhariduse sisetööde elektriku ja hoone tehnosüsteemide ehituse õppekavadel venekeelsete õppijate õppekeel 60% ulatuses eesti keel.

Eriaratundides toimub lõimitud õpe kahes keeles ning õpilased saavad sellisel viisil koheselt täiendada oma keeleoskust. Vestlustel tõid õpilased samas välja, et eesti keele õpe võiks olla efektiivsem. Edukamad on ehituse tööturul hiljem need õpilased, kellel on olemas nii eesti kui vene keele oskus. Samasugusel arvamusel olid ka komisjoniga vestelnud praktikaettevõtete esindajad.

Aianduse õppekavarühma [hindamisaruandes](#) (2021) märkis komisjon, et koolis toimub õpe kakskeelsena. Õpetajate sõnul on õppetöö korraldamine ning eriti õppematerjalide koostamine selle tõttu väga raske ning kooli poolt oodatakse selles osas suuremat tuge.

Aianduse õppekavarühma **parentustegevuste ülevaates** tõi kool esile, et õppesuuna juht analüüsis viimase aasta õpetajate arenguvestluse tagasisidet, millest selgus õpetajate soov õppetööd läbi viia ühes keeles. Juhtkond otsustas, et õppeaastast 2022/23 on õppegrupid ükskeelsed - kas eesti- või venekeelsed, v.a kutsekeskhariduse õppegrupid, kus õppekeel on eesti keel ja õppetöö toimub 60% eesti keeles ja 40 % vene keeles. 2023. aasta jaanuaris toimus **metoodikakoolitus õpetajatele "Mitmekeelses ja -kultuurilises õpikeskkonnas toimetuleku tõhustamise võimalused"**, mille eesmärgiks oli leida tõhusaid

viise ja meetodeid õpilase ja õpetaja paremaks toimetulekuks mitmekeelses ja - kultuurilises õpikeskkonnas.

Tallina Tööstushariduskeskus

Tallinna Tööstushariduskeskuse elektrienergia ja energeetika; elektroonika ja automaatika; mehaanika ja metallitöö õppekavarühmade [hindamisaruanne](#) (2020) kajastas, et esmakursuse õppijatele on kutsekeskharidusõppe üldõpingutes ja 2. kursuse õppijatele sisse seatud **riigikeele tugiõppe tunnid**.

Kutsekeskhariduse õppekavade rakenduskavades on välja toodud erinevate teemade lõimingud. Vestlustest üldõpingute õpetajatega selgus, et **lõimingute osas teevad kutseõpetajatega koostööd peamiselt keeleõpetajad**, teised üldõpingute õpetajad on lõimingutega vähem seotud. Samas tõid õppijad välja liiga pika pausi lõimitud üldõpingute ja erialaõpingute vahel, kus käsitletud teadmist seostada ja kasutada.

Transporditeenuste õppekavarühma [hindamisaruandes](#) (2023/24) tõi komisjon **tugevusena** esile, et õppekavarühma **õpetajate poolt koostatud töövihikud erialaste, üldpädevuste ja lõimingute õpetamiseks on tõhusaks abiks eesti keelest erineva emakeelega õppijatele eesti keele õppimisel**. Samuti toetavad töövihikud hästi lõimingute õpetamist, sisaldades erinevate üldpädevuste teemalisi materjale ja harjutusi.

Eesti keelest erineva emakeelega õppijaid on Eestist ja Ukrainast ja nendest enamus on toevajadusega, eelkõige vajavad nad lisaõpet nii erialaselt kui ka täiendavat eesti keele õpet, mida kool pakub vastavalt keeleoskuse tasemele. Õppekavarühmas õpib vene emakeelega õppijaid, sealhulgas kutsekeskhariduse õppekaval, kus õppekeel on eesti keel. Komisjon **tunnustas eesti keele kui teise keele õpetamiseks tehtud parendustegevusi õppekavarühmas**, nt kutsekeskhariduse veokorraldaja-logistik õppekavas on loodud ja rakendatud **eraldi moodulid eesti keele õpetamiseks vastavalt õppija keeleoskuse tasemele** (moodulid Eesti keel teise keelena, tase A1; tase A2 ja tase B1), mis kindlasti muudab eesti keele õpetamise ja õppimise efektiivsemaks.

Õpetajate sõnul on üks suurimaid õpetajatöö raskusi eesti keele kui teise keele lõimimine õppetöösse, kuna õppima tulijate eesti keele tase on sageli väga nõrk ning eesti keeles õppimine pole jõukohane.

Kool esitab transporditeenuste õppekavarühma parendustegevuste ülevaate jaanuaris 2025.

Tallinna Ehituskool

Tallinna Ehituskooli ehituse ja tsiviilrajatiste; elektrienergia ja energeetika; materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) õppekavarühmade [hindamisaruandes](#) (2020) kajastas komisjon, et **kutsekeskhariduse vene õppekeelega gruppidele** on kõigis hinnatud õppekavarühmades **kohustusliku valikmoodulina lisatud eesti keel teise keelena** ja õpilased ise võivad valida sel juhul vähemas mahus valikaineid.

Õppetöös kasutatavad **õppematerjalid koostavad õpetajad ise**. Selleks kulub palju aega, eriti kui neid peab kahes keeles tegema. Venekeelne õpe toimub ehituse ja tsiviilrajatiste õppekavarühmas kivi- ja betoonkonstruktsioonide ehituse, ehitusviimistluse ja maalri õppekaval, samuti elektrienergia ja energeetika õppekavarühmas sisetööde elektriku

õppekaval. Selgus, et **ainult veerand venekeelsetest õpilastest suudab õppida eesti keeles. Teised ei ole keeleliselt piisaval tasemel ja õpetaja peab tihti tundi läbi viima kahes keeles.** Venekeelsetes õppegruppides teevad umbes pooled õppijatest keeletesti rahuldavale tulemusele, aga ainult veerand suudab eesti keelest aru saada vajalikul tasemel. **Õpetajad tõlgivad materjalid vene keelde.**

Õppijate sõnul ei ole venekeelsed õppijad valmis õppeaasta sügisest õppima eesti keeles sellisel määral, nagu seadus seda ette näeb. Üheks põhjuseks on, et **põhikoolist ei saada vajalikku eesti keele oskuse taset**, teiseks puudub õppijatel motivatsioon. Komisjon soovitas suunata õpilasesindust **kaasama vene õppekeelega õppijaid eesti kogukonda erinevate õppe ja vaba aja tegevuste kaudu**, nt õpperuumide arendamisega seotud teemade arutellu.

Parendustegevuste ülevaates kajastas kool, et venekeelsete õppijate arv on koolis aasta-aastalt vähenemas, sh ka seoses eesti õppekeelele üleminekuga ning üha enam on nad liidetud õppetöös eestikeelsete gruppidega. Samuti osalevad venekeelsed õppijad kooli sündmustel, mis kõik toimuvad eesti keeles.

Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool

Tallinna Lasnamäe Mehaanikakooli õppekavarühmade elektroonika ja automaatika; ehitus ja tsiviilrajatised; mehaanika ja metallitöö ning mootorliikurid, laevandus- ja lennundustehnika [hindamisel](#) (2020) kajastas komisjon, et õppekavade ja õppekavaarenduse valdkonnas on võtmepädevuste õpetamine, moodulite mahud ja sisud ning **valikõpingute, sh eesti keele õppe** spekter kujundatud.

Valdavalt vene õppekeelega õppijate õpingute katkestamise vähendamiseks on tööle võetud tugiteenuste koordinaator, kelle töö eesmärk on õppijate väljalangevuse vähendamine, muuhulgas ka suurendades individuaalsete õppekavade hulka.

Komisjon märkis, et kooli eneseanalüüsis on õppimise ning õpetamise peatükis tugivõrgustena toodud kutseõpe põhikoolis ja gümnaasiumis, **eestikeelse õppe lõimimine** ning metallivaldkonna arendusprojektist tekkiv potentsiaal valdkonna õppe kvaliteedi kasvuks.

Juuksurite Erakool „Maridel“

Juuksurite Erakooli „Maridel“ juuksuritöö ja iluteeninduse õppekavarühm läbis kvaliteedihindamise 2019.a. [Hindamisaruandes](#) tõi komisjon esile, et kooli kodulehe eestikeelne osa on paljude vigadega. Eksitava, ebakohaste dokumentide, aegunud info ja vigadega kodulehekülj võib eemale tõrjuda potentsiaalsed huvilised, sealhulgas ka rahastajad. Hindamiskomisjon soovitas teha koduleht korda ja vajadusel kaasata selle valdkonna spetsialistid (IT, turundus, õigus jm), et adekvaatse info, hea disainiga ja keeleliselt korrektne koduleht kujundaks koolile positiivset mainet.

Direktori ja kutseõpetajate eesti keele oskuse ebapiisav tase ei ole seni võimaldanud neil osaleda eestikeelsetel koolitustel, suhelda teiste (kutse)õppeasutustega ning teha õppekavaarenduses koostööd. Õpetajad vajavad riigikeele õpet ja oskust, et integreeruda Eesti hariduskeskkonda ja osaleda haridus- ja kutsealavõrgustike koostöös.

Nõukogu kaalus 18.12.2019 istungil hindamisaruandes toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning leidis, et juuksuritöö ja iluteeninduse õppekavarühmas toimuv õppetöö vastab kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele **tingimusel, et kool kõrvaldab järgmised puudused:**

- Direktor ja kutseõpetajad ei valda eesti keelt kutseõpetaja kutsestandardis kehtestatud tasemel. Vähene keeleoskus ei võimalda kutseõpetajatel osaleda eestikeelsetel koolitustel ja suhelda teiste (kutse)õppeasutustega ning anda oma panus õpetatavate erialade arengusse.
- Kooli eestikeelne kodulehekülg ei ole keeleliselt korrektne ega järgi keelekasutuse head tava.

Nõukogu otsustas viia läbi järgmine kvaliteedi hindamine Juuksurite Erakooli „Maridel“ juuksuritöö ja iluteeninduse õppekavarühmas kuue (6) aasta pärast **kõrvaltingimusega**, et: Juuksurite Erakool „Maridel“ esitab hiljemalt 18.12.2020 kirjeldatud puuduste kõrvaldamise kohta aruande.

Juuksurite Erakool „Maridel“ esitas 12.11.2020 aruande ja 9.12.2020 lisamaterjalid tegevuste kohta puuduste kõrvaldamiseks. Kõrvaltingimuse täitmise hindamisel töid komisjoni liikmed välja, et puudused kodulehe osas on kõrvaldatud. Õpetajate eesti keele oskust on täiendatud, kool kavandab jätkukursusi. **Õpetajate eesti keele oskus, eriti julgus suhelda ja kasutada eesti keelt igapäevaselt, vajab jätkuvalt toetamist ja arendamist.** Soovitav on jätkata koostöö arendamist Eesti teiste kutseõppeasutustega, toetamaks nii õpetajate kui õpilaste eesti keele oskust (nt õpetajate ja õpilaste ühisprojektid, stažeerimine). Kooli digitaristut ning e-õppe võimalusi on suuresti arendatud, mis tegi võimalikuks õppe jätkumise eriolukorras ja sügisel 2020.

Tallinna Teeninduskool

Tallinna Teeninduskooli hulgi- ja jaekaubanduse ning toiduainete töötlemise õppekavarühmade hindamisaruandes (2020) on komisjon kajastanud, et vene emakeelega õppijate puhul toetavad riigikeele õpetust MISA/PRÕM keeleprojektid ning juba 2013.a alates on koolis keskendunud **lõimitud aine- ja keeleõppele (LAK-õpe)**: nt erialatunnid ja praktika kaitsmine toimuvad eesti keeles, õpetajate töökavad on eestikeelsed, **valikainetesse on lisatud moodul „Eesti keel teise keelena“.**

Komisjoni hindas, et õppekavarühmade poolt määratletud arenguväljakutsed õppekavaarenduses on asjakohased, adekvaatselt määratletud ja toetavad õppekavaarenduse eesmärkide elluviimist: muuhulgas nt toiduainete töötlemise õppekavarühmas 60/40 eestikeelsele õppele üleminek, et suurendada riigikeele eksami B2 tasemele sooritajate protsenti; õppemetoodika edasiarendamine: distantsõppe osakaalu suurendamine, digivahendite kasutamise suurendamine jms.

Toiduainete töötlemise õppekavarühmas oli hindamisperioodil 4. taseme pagari ja kondiitritoodete tehnoloogia kutsekeskhariduse õppekaval oluliselt suurenenud venekeelsete õppijate arv (konkurss oli 5 soovijat ühele kohale). **Venekeelseid õppijaid toetab õpiväljundite saavutamisel moodulite ja/või teemade lõimimine, abiks on erinevad keeleprojektid, valikõpingute moodul „Eesti keel teise keelena“, suurendatud on lõimitud aine- ja keeleõppe mahtu.**

Toiduainete töötlemise õppekavarühma vene õppekeelega rühmadele ja õpetajatele on kool pakkunud erinevate projektide (nt MISA, PRÕM) raames võimalust eesti keele lisaõppeks, valikainetesse on lisatud moodul „Eesti keel teise keelena“.

Mõlema õppekavarühma õppijate kutseksamite sooritamise tulemused olid hindamisele eelnenud viie aasta jooksul maksimaalselt positiivsed, näitajad olid kõrgemad ka kooli sihtväärtusest; tulemused näitasid kõrget õppekvaliteeti ja valitud lähenemisviiside asjakohasust.

Majutamise ja toitlustamise õppekavarühma [hindamisaruandes](#) (2019) on kajastatud, et põhikooli- ja gümnaasiumijärgsete õppijate eripäraga arvestamiseks toimuvad iga õppeaasta augustis nn moodulite koosolekud, kus juhtivõpetajate eestvedamisel osalevad kõik moodulis kaasatud õpetajad ning toimub rakenduskavade arutelu. Eesmärk on kohandada sarnaste moodulite kõik õppemeetodid, õppekorraldus ja hindamisülesanded (sh moodulihindamine) just algava õppeaasta õppijate õpivõimekusele vastavaks: **ühtlustamine toimub eriala ühe kursuse kõikide paralleelide (nii eesti- kui vene õppekeelega) kui neid õpetavate õpetajate lõikes.** Tulemusena kindlustatakse omandatud õpiväljundite ühtlasem tase ja edenemine.

Majutamise ja toitlustamise valdkonna õpilaste keelepädevuste arendamiseks on rakendatud MISA/PRÕM keeleprojekte ning **lõimitud keele ja aineõpet;** vastavad näited tõi kool eneseanalüüsi aruandes, mis said kinnitust vestlustel projektijuhi ja üldharidusainete õpetajatega. Kõikide **moodulite rakenduskavad, samuti erialane terminoloogia vene õppekeelega rühmade õppematerjalides, koostatakse eesti keeles.** See **toetab vene emakeelega õppijat erialaste eestikeelsete terminite omandamisel.** Keeleprojektide ja LAK rakendamise positiivset mõju on kinnitanud kutsekeskhariduse õppekavadel vene õppekeelega õpilaste head tulemused eesti keele riigieksamil.

Vene õppekeelega õppija eesti keele oskuse arendamiseks **toimuvad eestikeelsed õppekäigud ja ettevõttepraktika eesti keeleruumis.**

Esimeste kursuse põhikoolijärgsel kokaerialal rakendatakse alates 2019 uut õppemetoodikat (*Future Classroom Lab'* ehk FCL kontseptsiooni), mis on mängulisem ja viiakse läbi utmoodi sisustatud õppeklassides. Esmaspäeval – teooriaõpe nn pesades – igas erinev teema (nt pastaroadega seonduv toitumisõpe, toiduohutus, valmistamise tehnoloogia, seadmed, kaubatundmine jne), kus terve 1.kursus (kokku 60 vene/eesti õppijat) jagatakse 4 rühma, kes liiguvad 45 min möödudes järgmisesse nn pessa – kuni kõik pesad on läbitud. **Lisaväärtus vene õppekeelega õppijatele on erialase eestikeelse sõnavara õppimine.**

Keeleõppe toetuseks toimus PRÕM täiendava võõrkeele õppe projekt, mis oli suunatud täiendavale eesti ja soome keele õppele. Eesti keele õppes osales kokku 29 õpilast, õppetöö toimus 3 grupis.

Madala õpijõudluse põhjusena on kool märkinud ka selle, et põhikoolijärgse sihtgrupi üldine teadmiste-, õpiharjumuste- ja toimetuleku tase on muutunud nõrgemaks, võrreldes varasemaga, ja et eelnevas kooliastmes ei ole riiklike õppekavadega ettenähtud õpiväljundid üldharidusainetes saavutatud (nt on vaid pooled vene õppekeelega sisseastujaist saavutanud põhikooli lõpuks ettenähtud eesti keele taseme B1).

Tallinna Teeninduskooli (Teko) 2016-2020 arengukavas esitatud eesmärkidest on täidetud/ületatud: - 70% kooli lõpetajaist sooritavad kutseksami; 25% kutsekeskhariduse vene õppekeelega lõpetajaist sooritab eesti keele kui teise keele riigieksami tasemel B2.

Teko töötajad omavad nõutud keeletaset. Vene emakeelega õpetajate keeletase on tagatud läbi **keelementorlussüsteemi, venekeelsetes õpperühmades ja õpetajate praktilistes tundides töötavad abiõpetajatena eesti emakeelega õpetajad.** 2018 õppis

B2 ja C1 eesti keele kursustel 9 Teko õpetajat. Neist 8 lõpetas kursuse tasemel B2 ja 1 tasemel C1.

Valdkondade üleselt on **probleemiks õpikute puudumine lõimitud üldharidusainetes**. Üldharidusainete õpetajad otsivad ja koostavad ise õpilaste tarvis materjale, mis on aga väga ajamahukas. Õpetajad ootaksid probleemi lahendamiseks riigipoolset abi.

Eesti Massaaži- ja Teraapiakool

Eesti Massaaži- ja Teraapiakooli teraapia ja taastusravi õppekavarühma [hindamisaruanne](#) (2021) kajastas, et õppekavarühma **õppekavadel õppivate õpilaste emakeeleks on nii eesti kui vene keel ja õpet viiakse läbi mõlemas keeles**.

Massööri õppekava raames on **õpetajad koostanud erinevat liiki õppematerjale, nt on õpetajad välja töötanud massaaži õpiku, mida on tõlgitud ka vene keelde**.

Osade teemade õppimisel on **eesti- ja venekeelsed õppijad eraldi gruppides ning osade puhul koos**. See tähendab, et samas õpperühmas võidakse õpetada ja õppida kahes keeles korraga. Ka akadeemiline kalender näitab kahte keelegruppi. **Mitmed õpetajad on võimelised õpetama kahes keeles, sh paralleelselt või kasutatakse vajadusel tõlget**. Kakskeelne õpe võimaldab õppijatel arendada erialast mitmekeelsust, seejuures väärtustatakse ja õpitakse meditsiinilise keelena ladina keelt.

Venekeelne õpe massööri õpperühmas **on võimaldanud kaasata vene keelt kõnelevaid õppijaid, sh Leedust ja Ukrainast**. Kooli õppeprotsessi tugevamaid külgi on individuaalne lähenemine õppijale, lähtudes õppija vanusest, keelelisest, kultuurilisest, hariduslikust taustast ja ka elukohast.

Tallinna Majanduskool

Tallinna Majanduskooli majandusarvestuse ja maksunduse ning rahanduse, panganduse ja kindlustuse õppekavarühmade [hindamisaruandes](#) (2021) on märgitud, et raamatupidaja erialal saab õppida nii eesti kui ka eesti-vene õppekeele rühmas, st arvestatakse õppija keeleoskust. **Vene emakeelega õpilastele toimub õppeaja jooksul vajadusel ka täiendav eesti keele õpe**. Eesti õppekeele rühmad komplekteeritakse juba vastuvõtu käigus erialaoskuste taseme (algajad, kesktase, edasijõudnud) järgi.

Õpperühmad on tasemeti (algajad, kesktase ja edasijõudnud) grupeeritud poolrühmadeks, millega tagatakse õpilastele sobiv õppetempo ja raskusaste. Lähtuvalt eneseanalüüsist ja vestlustelt selgus, et igal õppegrupil on määratud oma põhiõpetajad (nt eesti-vene grupil oma jne). Intervjuust õpilastega (eesti-vene grupist) tuli välja, et nad sooviksid rohkem infot teise õppegrupi õppetegevuste kohta. Sellest tulenevalt **soovitas komisjon kaaluda õppetöökorraldust või koostöö aspekte nii, et põhiõpetajad saaksid rohkem roteeruda erinevate õppegruppide vahel**. Samuti soovitas komisjon kaaluda erinevate õppegruppide üleselt meeskonnatöö korraldamist, kus õpilased on erinevatelt kursustelt ja lõpptulemuse hindamisest võtavad osa kõik teema vastutavad õpetajad. Viimane aitab kaasa õpetajate omavahelisele koostööle, arendab 5. tasemele vajalikke võtmepädevusi ning tagab rakenduskava teemadeülest lõimumist.

Juhtimise ja halduse; turunduse ja reklaami; sekretäri- ja kontoritöö; hulgi- ja jaekaubanduse ning töösüste õppekavarühmade [hindamisaruanne](#) (2021) kajastas, et ärikorralduse spetsialisti erialal **toimub õpe lisaks eesti õppekeele rühmadele ka vene ja eesti õppekeele rühmades (60% eesti ja 40% vene õppekeeles)**.

Turundusspetsialisti erialal õpib võrreldes teiste erialadega kõige rohkem õppijaid. Õppeaastas võetakse vastu keskmiselt 2-3 eesti õppekeelega õpperühma ning üks osaliselt vene õppekeelega rühm.

Õppekavade rakenduskavade analüüsist selgus, et mõnedes rakenduskavades on suur osa õppematerjale vanemad kui kümme aastat. Näiteks juhtimine ja haldus õppekavarühma personalispetsialisti õppekava rakenduskavas jäävad **mitme mooduli venekeelsed õppematerjalid ajavahemikku 1990- 2007**. Komisjon soovitas üle vaadata õppetöös kasutatavate õppematerjalide ajakohasus rakenduskavades ja vajadusel sisse viia uuendusi.

Mitte eesti keeles keskariduse omandanud õpilaskandidaat, kelle eesti keele kui teise keele riigieksami tulemus on vähem kui 80 punkti, ja kes soovib õppima asuda eesti õppekeelega õpperühmas, peab tõendama oma eesti keele oskust eksamil.

Kahes hinnatavas õppekavarühmas (ÕKR) pakub kool lisaks eestikeelsele õppele ka osaliselt vene õppekeelega õpet: juhtimise ja halduse ÕKRis ärikorralduse spetsialisti õppekaval ning turunduse ja reklaami ÕKRis kõikidel õppekavadel: sotsiaalmeedia spetsialist, turundusspetsialist ja e-turundusspetsialist. **Osaliselt vene õppekeelega õpperühmi ei avata kõikidel erialadel igal õppeaastal ja avamisel lähtutakse õpilaste profiilist ja tööturu vajadusest. Osaliselt vene õppekeelega rühmades on täiendav eesti keele õpe.** Nende rühmade õpilastel on võimalus täiendavalt osaleda eesti õppekeelega õpperühma tundides, et arendada erialase eesti keele oskust. Komisjoni hindas, et need on head meetmed õpilaste keeleoskuse toetamiseks.

Kuigi erialase keeleoskuse tõestamiseks saab VÕTA raames koolis keeleeksameid teha, on valikmoodulite sooritamise arvestamise aluseks edukalt sooritatud test ainult juhul, kui vastav keel valikmoodulina osutub õpperühmas valituks. Kui rühm seda moodulit valikmooduliks ei vali, ei saa ka üksikjuhtumil valikmoodulit VÕTAgaga sooritada. Komisjoni hinnangul oli see vastuolus VÕTA põhimõtetega, mille kohaselt peaks õppekavas oleva mooduli puhul olema võimalik VÕTAt rakendada. VÕTAgaga peaks saama arvestatud ka need valikmoodulid, mida ülejäänud rühm valinud ei ole.

Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli kõrghariduse institutsionaalse akrediteerimise ja kutseõppe õppekavarühmade kvaliteedi [ühishindamisel](#) 2019. a tõi komisjon **tugevusena esile**, et kõrgkool pakub järjepidevat ja piisavat tuge nii õpetajatele kui õppijatele kõikides õppekohtades. See on eriti tähtis õppijatele Kohtla-Järve õppekohas, kus õpe toimub vene keeles. **Valikõpingud võimaldavad õppijatele lisatuge eesti keele õppimiseks, samuti eestikeelsetele õppijatele vajadusel vene keele õppimiseks.**

Kõrgkoolis on kehtestatud dokument „Riigikeele oskuse nõuded ja hindamise kord Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis“, mis määratleb vajaduspõhise riigikeele süvaõppe mahud ja tingimused.

Kokkuvõte

I Hindamistulemusi mõjutanud mittevastavused kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele eesti keele oskuse ja eestikeelse õppe aspektides hindamisotsuste põhjal

- Nelja õppekavarühma puhul - Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse ehitus ja tsiviilrajatised; elektrienergia ja energeetika (2020); materjalide töötlemine (klaas, paber, plast, puit); tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemine (2022) - on **mittevastavusena** toodud, et **valdava enamuse õpetajate riigikeele oskus ei vasta kehtestatud riigikeele nõuetele**, mis ühe põhjusena teiste hulgas on tinginud hindamisnõukogu otsuse viia läbi järgmine kvaliteedi hindamine nendes õppekavarühmades kolme aasta pärast.
- Ühe õppekavarühma puhul - Juuksurite Erakooli „Maridel“ juuksuritöö ja iluteenindus (2019) - oli hindamisotsuses kõrvaltingimuse seadmise põhjuseks, et **direktor ja kutseõpetajad ei valda eesti keelt kutseõpetaja kutsestandardis kehtestatud tasemel**. Vähene keeleoskus ei võimalda kutseõpetajatel osaleda eestikeelsetel koolitustel ja suhelda teiste (kutse)õppeasutustega ning anda oma panus õpetatavate erialade arengusse. **Kooli eestikeelne kodulehekülg ei olnud keeleliselt korrektne ega järginud keelekasutuse head tava**. Kõrvaltingimuse täitmise hindamisel (2021) töid komisjoni liikmed välja, et puudused kodulehe osas on kõrvaldatud. Õpetajate eesti keele oskust on täiendatud, kool kavandab jätkukursusi, kuid õpetajate eesti keele oskus, eriti julgus suhelda ja kasutada eesti keelt igapäevaselt, vajab jätkuvalt toetamist ja arendamist.

II Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe peamised tugevused, parendusvaldkonnad ja soovitused hindamisaruannete põhjal

Tugevuste ja positiivsete näidetena on hindamiskomisjonid koolides, kus on vene õppekeelega õppegrupe, hindamisvaldkondade lõikes välja toonud järgmised aspektid:

Õppekavad ja õppekavaarendus

- **Koolid on lisanud õppekavadesse, sh kutsekeskhariduse õppekavadesse eesti keele täiendavaks õppeks enamasti valikmoodulid või tugiõppe tunnid**, näiteks Ida-Virumaa KHK IKT-õppekavarühmad, Tallinna Polütehnikum, Tallinna Kopli Ametikool, Tallinna Tööstushariduskeskus, Tallinna Majanduskool, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, Tallinna Teeninduskool, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool.
- **Üldõpingud, sh eesti keel teise keelena on lõimitud põhiõpingutesse. Suurendatud on lõimitud aine- ja keeleõppe mahtu**, näiteks Tallinna Polütehnikum, Tallinna Tööstushariduskeskus, Tallinna Teeninduskool.
- **Õpetajad, sh eesti keele õpetajad on koostanud nii eesti- kui venekeelseid õpikuid ja õppematerjale ning töövihikuid erialaste, üldpädevuste ja lõimingute õpetamiseks, sh lõimitud keeleõppeks**, näiteks Tallinna Tööstushariduskeskus, Tallinna Kopli Ametikool, Tallinna Teeninduskool, Eesti Massaaži- ja Teraapiakool.

Õppimine ja õpetamine

- **Õppijate eesti keele oskuse arendamist õppeprotsessis, sh moodulite ja/või teemade lõimimist toetavad erinevad keeleprojektid, keelekohvikud ja -klubid, õppekäigud ja ettevõttepraktika eesti keeleruumis, näiteks Tallinna Teeninduskool, Tallinna Kopli Ametikool, Tallinna Polütehnikum.**
- **Õppetöös kasutatakse eestikeelset erialast terminoloogiat, näiteks Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, Tallinna Teeninduskool.**
- **Vene õppekeelega õppijate õpingutega toimetulekut toetavad tugiteenuste spetsialistid, rühmajuhendajad, sotsiaalpedagoog, näiteks Tallinna Lasnamäe Mehaanikakool, Tallinna Ehituskool, Tallinna Polütehnikum.**
- **Venekeelsed õppijad sooritavad üha enam eestikeelse kutseeksami, näiteks Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, Tallinna Teeninduskool (sh eesti keele riigieksamit).**

Õpetajad

- **Keeleõpetajad teevad lõiminguteks koostööd kutseõpetajatega, näiteks Tallinna Tööstushariduskeskus; Tallinna Polütehnikum, Tallinna Kopli Ametikool, Tallinna Teeninduskool.**
- **Vene emakeelega kutseõpetajate eesti keele oskust toetavad õppekäigud ja stažeerimine eestikeelsetes ettevõtetes, nt Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse IKT õppekavarühmad, Tallinna Teeninduskool.**
- **Eesti keelest erineva emakeelega õpetajate eesti keele oskuse arendamiseks toimub keeleklubi eesti keele õpetajate juhendamisel, näiteks Tallinna Polütehnikum; keelementorlussüsteem, venekeelsetes õpperühmades ja praktilistes tundides töötavad abiõpetajatena eesti emakeelega õpetajad, näiteks Tallinna Teeninduskool.**

Eneseanalüüsid ja hindamisvestlustel on koolid ise välja toonud mitmed kitsaskohad ja väljakutsed seoses eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppega, mille lahendamiseks vajavad koolid ja õpetajad riigipoolset koostöist tuge.

Näiteks on mitmed koolid esile toonud, et:

- Koolides, kus suur osa õppijatest on vene emakeelega peavad kutseõpetajad oskama nii eesti kui ka vene keelt. Eestikeelse õppe puhul tuleb venekeelsetele õppijatele materjalid üle selgitada vene keeles, et toetada õppija arusaamist õpetatavast ning ennetada tema väljalangevust õpiraskuste tõttu.
- Aasta-aastalt tuleb erivajadustega õppijaid juurde, seetõttu on õpetajatel keeruline õppetöö korraldamine, õppematerjalide koostamine ning õpetamine õppegrupis, kus on koos hariduslikku erituge vajavad õppijad, eesti ja vene emakeelega õppijad, distantõppel õppijad. Eesti keelest erineva emakeelega õppijaid on Eestist ja Ukrainast, nendest enamus on toevajadusega, kes vajavad lisaõpet nii erialaselt kui ka täiendavat eesti keele õpet.
- Põhikoolijärgse sihtgrupi üldine teadmiste, õpiharjumuste ja toimetuleku tase on muutunud võrreldes varasemaga nõrgemaks, eelnevas kooliastmes ei ole riikliku õppekavaga seatud õpiväljundid üldharidusainetes saavutatud, sh eesti keel tasemel B1. **Vene emakeelega õppijate eesti keele tase on sageli väga nõrk ning eesti keeles eriala õppimine pole neile jõukohane.** Näitena toob üks kool, et venekeelsetes õppegruppides teevad umbes pooled õppijatest keeletesti

rahuldavale tulemusele, aga ainult veerand suudab eesti keelest aru saada erialaõppeks vajalikul tasemel, mistõttu on ka väljalangevus nende hulgas suur.

- Õpetajatele on probleemiks **õpikute puudumine lõimitud üldharidusainetes, sh lõimitud keele- ja erialaõppeks**. Õpetajad otsivad ja koostavad ise õpikuid ja õppematerjale, mis on väga aja- ja ressursimahukas.

Hindamiskomisjonide poolt välja toodud eesti keele õppega seotud **parentusvaldkonnad** keskenduvad peamiselt järgmistele hindamisvaldkondade aspektidele:

Õppekavad ja õppekavaarendus

- Venekeelsete õpperühmade **eesti keele õppe maht ei ole piisav**. Keeleoskuse arendamise vajadus on ka eestikeelsetes õpperühmades, kus **puudulik eesti keele oskus on sageli takistuseks õpingute edukal lõpetamisel**.
- Vene õppekeelega gruppidele, sh kutsekeskhariduse õppekavadel on pea kõigis hinnatud õppekavarühmades eesti keel teise keelena lisatud nn **kohustusliku valikmoodulina**, mistõttu õpilaste endi valik õppekavas ettenähtud mahus valikõpingute hulgast on piiratud.
- **Erialased venekeelsed õppematerjalid on vananenud**, näiteks ajavahemikust 1990-2007.
- **Õppekvarühma tasandil ei ole planeeritud konkreetseid tegevusi õpilaste ja õpetajate riigikeele oskuse parandamiseks**, sh arengukavalise eesmärgi saavutamiseks.

Õppimine ja õpetamine

- **Eesti keele õppe lõiming erialatundides ei ole piisav**, muuhulgas seetõttu, et vene emakeelega õppijate eesti keele oskus lõimitud õppeks on sageli nõrk või olematu.
- **Koolipoolne tugi õppijate eesti keele oskuse parandamiseks ei ole piisav**, et tagada õpilaste konkurentsivõime Eesti tööturul.
- **Õppijakesksete keeleõppe meetodite ja vahendite rakendamine õppeprotsessis, sh erialaõppes on vähene**.

Õpetajad

- **Vene emakeelega õpetajate riigikeele oskus ei vasta kehtestatud nõuetele**. Näiteks Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuses oli hindamisperioodidel õppekavarühmi, kus enamuse õpetajate eesti keele oskus ei vastanud nõuetele.
- **Nõutava eesti keele oskuse taseme puudumine õpetajatel piirab õppekavaarendust koolis ja koostöös teiste kutseõppeasutustega** ning pärsib samas ka õppijate valmisolekut eesti keele õppimisel.

Parentusvaldkondade lahendamiseks on komisjonid hindamisaruannetes koolidele **soovitanud**:

- **Kavandada konkreetset ja mõõdetavat tegevused** õppijatele eesti keele õppe võimaldamisel ning õpetajate keeleoskuse ja valmisoleku osas eesti keeles õpetada.
- **Tõsta eesti keele õppe mahtu õppekavades** ja pakkuda **täiendavaid eesti keele õppe** võimalusi venekeelsetele õpperühmadele, et tagada neile vajalik eesti keele tase tööturul hakkamasaamiseks ja edasiõppimiseks. **Pakkuda rohkem õppeaineid**

eesti keeles ning suurendada eesti keele lõimingut erialatundides, mis aitab õpilastel praktiseerida eesti keelt.

- **Lõimida õpilaste praktika ja eesti keele õpe.** Koostada nt praktikaaruanne eesti keeles, tõlkida praktikaülesanded eesti keele tundides ja/või lõimitult erialatundides. **Leida õpilastele võimalusi praktika sooritamiseks üle Eesti,** kasutades õppijate majutuseks praktikaperioodil teiste kutsehariduskeskuste õpilaskodusid.
- **Rakendada õppijatele sobivaid keeleõppe meetodeid ja vahendeid.** Näiteks rakendada õppijakeskseid meetodeid, paaris- ja rühmatööd erineva keeleoskustasemega õpilaste vastastikuseks toetamiseks ja suhtluspädevuse arendamiseks, korraldada eesti- ja venekeelsete õppegruppide ühist meeskonnatööd, kus õpilased on erinevatelt kursustelt ja lõpptulemuse hindamisest võtavad osa kõik teema vastutavad õpetajad.
- **Kaasata vene õppekeelega õppijaid koolikogukonda,** nt õpilasesinduse, õppe- ja vabaaja tegevuste, arutelude kaudu. **Selgitada õppijatele eesti keele oskuse vajalikkust** näiteks vilistlaste, tööandjate jt õppijatele kohaste arvamusiidrite kaudu.
- **Toetada järjekindlalt õpetajate riigikeele oskuse arendamist ja teha selleks järjepidevat koostööd,** näiteks õpetajate vahetuseks Eestis teiste kutseõppeasutustega; soodustada õpetajate omavahelist koostööd koolis teemadeülestes lõimingutes, roteerumisel eesti- ja venekeelsete õppegruppide vahel.

III Kokkuvõtvad näited eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe parendustegevustest hindamise läbinud õppekavarühmades

Kvaliteedi hindamise järeltegevusena on kõik hindamise läbinud õppekavarühmad esitanud aasta pärast hindamisotsuse vastuvõtmist hindamislõukogule kirjaliku ülevaate hindamisaruandes esitatud ettepanekute alusel kavandatud ja ellu viidud tegevuste ning nende tulemuste kohta, millele hindamislõukogu on andnud tagasisidet.

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et **kõik koolid, kus on venekeelseid õppegrupe ja vene emakeelega õpetajaid, on astunud samme õpilaste ja õpetajate eesti keele oskuse toetamiseks.**

Nii on Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuse uues arengukavas eestikeelsele õppele üleminek ühe põhieesmärgina välja toodud. Arenguveestluste raames on koostatud individuaalsed eestikeelsele õppele ülemineku tegevused iga õpetajaga eraldi. Mitmes õppekavarühmas toimub õpilaste praktikaaruande koostamine ja praktika kaitsmine eesti keeles. Juurde on loodud eestikeelseid e-kursuseid ning praktiliste tööde ülesandeid. Õppekavadesse on lisatud eesti keele ja/või võõrkeele omandamist toetavaid valikõpinguid.

Õpilastele eestikeelse praktikakeskkonna pakkumiseks on kool sõlmimas praktikaettevõtetega kontakte teistes maakondades.

Juurde on värvatud õpetajaid, kes vastavad kvalifikatsioonile, sh keelenõuetele.

Mitmel erialal on suurenenud õpilaste osakaal, kes sooritavad kutseeksami eesti keeles.

Tallinna Polütehnikum korraldas seminari eesti keele kui teise keele õpetajatele, kus keskseks teemaks oli eesti keele õpetamise metoodika erineva eesti keele oskuse

tasemega õpilastele, sh uussisserändajatele. Samuti algatas kool eesti keelest erineva emakeelega õpetajatele keepleklubi, kus õpetajad saavad eesti keele õpetaja juhendamisel harjutada eesti vestlus- ja kõnekeelt.

Tallinna Kopli Ametikoolis toimus metoodikakoolitus õpetajatele “Mitmekeelses ja -kultuurilises õpikeskkonnas toimetuleku tõhustamise võimalused”, et leida tõhusaid viise ja meetodeid õpilase ja õpetaja paremaks toimetulekuks mitmekeelses ja -kultuurilises õpikeskkonnas.

Peamised järeldused ja ettepanekud osapooltele

Eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe aspekte on alates aastast 2019 käsitletud kõikide koolide kvaliteedi hindamise läbinud õppekavarühmade puhul, kus on venekeelseid õppegrupe ja vene emakeelega õpetajaid. Teema käsitlemise ulatus hindamisaruannetes on sõltunud õppekavade tasemest, õppekeelest ning vene emakeelega õppijate ja õpetajate osakaalust nendes õppekavarühmades.

Õppekavarühmade kvaliteedi hindamisel on komisjonid toonud esile nii tugevusi kui ka parendusvaldkondi õppekavade ja õppekavaarenduse, õppimise ja õpetamise ning õpetajate hindamisvaldkonnas.

Hindamisaruannete analüüsi põhjal nähtub, et **kui õpetajatel puudub nõutaval tasemel eesti keele oskus, pärsib see nii õppekavaarendustööd kui ka eestikeelse õppe edendamist koolis, samuti koostööd teiste (kutse)koolidega ning õppijate hoiakut ja valmisolekut eesti keele õppimiseks.**

Õpetajad on nende aastate kestel teinud märkimisväärseid jõupingutusi alates eesti keele valikmoodulite lisamisest õppekavadesse, eriala- ja keeleõppe lõimimisest kuni kakskeelsete või lõimitud õppematerjalide loomiseni, mis on väga aja- ja ressursimahukas töö.

Kindlasti vajavad koolide kavandatud parendustegevused eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe arendamisel jätkuvalt sihipärast ja järjekindlat samm-sammult rakendamist. **Kvaliteedi hindamise järgsel aastal ellu viidud tegevuste tulemuslikkust ja nende mõju tervikuna eestikeelsele õppele üleminekul saavad koolid analüüsida järjepidevas sisehindamises.**

Kutsekoolid seisavad jätkuvalt silmitsi põhikoolist tulnud vene emakeelega õpilaste väga nõrga või suisa olematu eesti keele oskusega, lisaks on nende hulgas õpituge vajavaid õpilasi, mistõttu ei ole eesti keeles eriala õppimine neile jõukohane.

Koolidel tasub nende väljakutsetega toimetulekuks otsida koostööviise näiteks lõimitud õppematerjalide loomisel, metoodikate vastastikusel jagamisel, õpilaste ning õpetajate õpi- ja praktikavõimalusteks eestikeelses keskkonnas.

Koolide koostöö **vajab omakorda riigipoolset tuge**, et:

- (riiklike) õppekavade süsteem võimaldaks tõsta eesti keele õppe mahtu lisaks valikõpingutele ka põhi- ja üldõpingute moodulites;
- toetada eriala- ja üldõpingute õpetajate, sh eesti keele õpetajate oskusi toimetulekuks mitmekeelses ja -kultuurilises õpikeskkonnas ning erineva eesti keele oskuse tasemega õpilaste vastastikuseks toetamiseks ja võtmepädevuste arendamiseks;
- soodustada koolide koostööd ja vastastikust õppimist eesti keele õppe ja eestikeelse erialaõppe edendamisel;

- soodustada õpilaste ning õpetajate õpi- ja praktikavõimalusi eestikeelses keskkonnas, sh eelkõige Ida-Virumaalt pärit õpilaste majutuseks praktikaperioodil teiste kutsekoolide õpilaskodudes;
- leida tõhusaid võimalusi põhikoolides venekeelsete õppijate piisava eesti keele oskuse toetamiseks, mis võimaldaks nende toimetulekut eestikeelses erialaõppes.

Eesti Hariduse Kvaliteediagentuur tänab kõiki kutseõppe kvaliteedi hindamise osapooli ning soovib edukat koostööd eestikeelse õppe edendamisel!

HAKA

Eesti Hariduse
Kvaliteediagentuur